

Representantforslag 52 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen og Sonja Mandt

Dokument 8:52 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen og Sonja Mandt om tiltak for å hindre at taushetsplikt og regelverk står i veien for et godt tilbud til volds- og overgrepssatte barn

Til Stortinget

Bakgrunn

I forbindelse med vold og overgrep eller mistanke om dette kobles ofte ulike etater inn i saken, særlig i saker som gjelder barn. Barnehage, skole, barnevern, helsevesenet, Nav og politiet er eksempler på slike etater. De ulike etatene har ulike roller, ulikt lovverk å forholde seg til og ulik praksis. I noen tilfeller kjenner de heller ikke godt nok til eksisterende regelverk og hvordan dette skal praktiseres. Flere etater kan også følge opp den samme saken uten at de vet om hverandre eller klarer å forholde seg godt nok til hverandre.

Forslagsstillerne er opptatt av at flere saker som gjelder vold og overgrep, skal avdekkes, og at disse skal følges opp på en god måte. Det er en utfordring at reglene om taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett finnes i en rekke ulike lover og har til dels ulik utforming, heriblant i forvaltningsloven, helsepersonelloven, spesialisthelsetjenesteloven, barnevernloven, barnehageloven og opplæringslova. Det er behov for å se de ulike lovverkene i sammenheng og å se en helhetlig revisjon av lovbestemmelsene som regulerer taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett. Dette er viktig for å avverge nye overgrep eller tilfeller av vold. Under enhver omstæn-

dighet vil en slik gjennomgang kunne bidra til bedre samordning, tydeliggjøring og forenkling av bestemmelsene i de ulike lovverkene.

Helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd er bestemmelser som det haster med å få revidert i påvente av en full regelrevisjon, slik at helsepersonell i større grad kan dele taushetsbelagte opplysninger med sine samarbeidspartnere i forvaltningen, når samtykke ikke kan innhentes.

Det er behov for å iverksette tiltak for å sikre at praktiseringen av regelverket i de ulike etatene bygger på riktig lovforståelse og ivaretar hensynet til barnets beste eller den voksne som utsettes for vold eller overgrep sitt beste. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldrings (NOVA) Rapport 3/13 «Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt» er et godt eksempel på hvor krevende det reelt sett er å praktisere for eksempel unntaksbestemmelsene fra taushetsplikten:

«Rettsreglenes skjønnsmessige karakter forutsetter god kompetanse og god vurderingsevne hos rettsanvendere. Rettsanvendere på dette feltet vil i de aller fleste tilfeller være uten juridisk kompetanse.»

Det er en utfordring at de ansatte i etatene ikke alltid kjenner til regelverket som skal bidra til å forhindre vold og overgrep, og at de derfor ikke benytter regelverket. Dette vil kunne være et hinder for samarbeid mellom etatene og vil blant annet kunne resultere i at vold og overgrep som kunne vært stanset, får fortsette. Et eksempel på dette er manglende kjennskap til og bruk av avvergingsplikten. Erfaringene etter at avvergingsplikten ble styrket i straffeloven, er at den i all hovedsak ikke anvendes. Et annet eksempel er opplysningsplikten. NOVAs rapport viste blant annet at selv om opplysningsplikten til barnevernstjenesten er kjent, er opplysningsplikten til andre etater, som politiet og sosialtjenesten, i mindre grad

kjent. NOVAs rapport viste videre at mange ville ha vegret seg for å melde noe til politiet dersom det ikke var i samarbeid med den det gjelder. Det er behov for å iverksette tiltak som fører til at kunnskapen om eksisterende regelverk øker og at mulighetene i regelverket utnyttes bedre.

Det er også behov for å vurdere en revisjon eller tydeliggjøring av avvergingsplikten i straffeloven § 196, herunder hvilke bestemmelser som skal omfattes av denne, samt gjøre avvergingsplikten bedre kjent blant de ansatte i etatene. Bakgrunnen for dette er at avvergingsplikten er for lite kjent og i for liten grad følges opp i praksis, slik det er i dag.

Ulikt regelverk, ulik praksis, samt manglende kommunikasjon og samarbeid mellom ulike etater kan føre til at etatenes oppfølging ikke blir god. Et eksempel er tilfeller der helsevesen eller barnevern gir foreldre innsyn i en sak der foreldrene mistenkes for vold mot barnet, dette til tross for at innsynet vil kunne skade politiets etterforskning av saken eller på annen måte bidra til en forverret situasjon for barnet. Politiet trekker frem dette eksempelet som en problemstilling de møter i flere saker de etterforsker. Eksempelet viser behovet for at de ulike regelverkene utredes og i større grad ses i sammenheng. Det viser også behovet for å gjøre unntaket fra partsinnsyn i forvaltningsloven § 19 bedre kjent.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag så snart som mulig for å revidere og samordne regelverket knyttet til taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett, herunder reglene om

samarbeid mellom ulike tjenester og etater, samt reglene om samtykke, slik at flere saker som gjelder vold og overgrep vil kunne avdekkes og følges opp på en god måte.

2. Stortinget ber regjeringen fremme et lovforslag i løpet av våren 2016 for å revidere og tydeliggjøre helsepersonelloven § 25 første og tredje ledd.
3. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som øker kunnskapen om regelverket og som legger til rette for at etatene bygger på riktig lovforståelse i sin praktisering av lovverket som regulerer informasjonsplikt, innsyn, avvergingsplikt, taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett.
4. Stortinget ber regjeringen gjennomgå og eventuelt fremme forslag som reviderer eller tydeliggjør avvergingsplikten i straffeloven § 196, hvilke bestemmelser som omfattes av avvergingsplikten, samt gjøre avvergingspliktens innhold bedre kjent blant de ansatte i etatene.
5. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bidrar til å bedre informasjonsflyten og samarbeidet mellom de ulike etatene, heriblant barnevern, helsevesen, politi, barnehage, skole og Nav.
6. Stortinget ber regjeringen vurdere begrensninger i, eller utsettelse av, pårørendes innsynsrett i journal og partenes innsynsrett i dokumenter i barnevernssaker som skal opp for fylkesnemnda, opp mot politiets behov for å klausulere enkelte opplysninger av hensyn til bevisforspillelsesfaren der saken etterforskes, og fremme en sak om dette.
7. Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som gjør forvaltningsloven § 19 om unntak fra partsinnsyn i saksdokumenter i barnevernstjenesten bedre kjent overfor de relevante etater, herunder å vurdere endringer i lover som berører relevante etater, som barnevernloven og helsepersonelloven.

9. februar 2016